

Г.П. Смойловська, О.В. Гречана, О.В. Мазулін, О.К. Єренко, Запорізький державний медичний університет

КІБЕРПРОСТІР ТА СИСТЕМА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Смойловська Г.П., Гречана О.В., Мазулін О.В., Єренко О.К.

Кіберпростір та система дистанційного навчання

Сучасна підготовка фахівців фармацевтичної галузі потребує пошуку новітніх шляхів організації навчального процесу. Однією з них є форма дистанційного навчання у системі післядипломної освіти провізорів.

Ключові слова: кіберпростір, дистанційне навчання, післядипломна освіта провізорів.

Смойловская Г.П., Гречаная Е.В., Мазулин А.В., Еренко Е.К.

Киберпространство и система дистанционного образования

Современная подготовка специалистов фармацевтической отрасли требует поиска новых путей организации учебного процесса. Один из них – дистанционное обучение в системе последипломного образования провизоров.

Ключевые слова: киберпространство, дистанционное обучение, последипломное образование провизоров.

Стрімко увірвавшись у сфери освіти, торгівлі, зв'язку, послуг, Інтернет став невід'ємною частиною сучасної цивілізації. Він породжує нові форми спілкування, сервісу та навчання. У ході глобальної інформатизації виникла принципово нова середовище – кіберпростір.

Термін «кіберпростір», було вперше вжито американським драматургом Вільямом Гібсоном в 1984 році при описанні віртуального простору, в якому циркулюють електронні дані і здійснюються процеси електронної комунікації [3, с. 130]. На даний час кіберпростір (англ. cyber space) описують як метафоричну абстракцію, що використовується у комп'ютерній технології, та представляє ноосферу «всередині» комп'ютерів і комп'ютерних мереж [2, с. 7].

З точки зору американського вченого Говарда Рейнгольда віртуальну реальність необхідно розглядати не тільки як комплекс технологічних рішень,

але і як досвід людських комунікацій у новому комунікаційному середовищі [4, с. 8]. Особливо це стосується сучасної генерації людей, що є споживачами освітніх послуг. В наш час з'явилося таке поняття як «мережеве покоління». Для його представників Інтернет став звичним і зручним супутником життя. Людство вступило в інформаційний етап свого розвитку, в якому мережеві технології відіграють величезну роль.

Сучасна підготовка фахівців фармацевтичної галузі в світі та в Україні потребує постійного вдосконалення та пошуку новітніх шляхів організації навчального процесу. Однією з них є форма дистанційного навчання у системі післядипломної освіти провізорів [5, с. 30].

Дистанційне навчання – це комплекс освітніх послуг, які надаються за допомогою спеціалізованого інформаційно-освітнього середовища, що базується на засобах обміну навчальною інформацією на відстані (комп'ютерний зв'язок, супутникове телебачення і т.п.). Особливістю дистанційного навчання є відособленість лица, що навчається, від викладача; самостійність і активне користування інформаційними засобами і ресурсами в процес навчання.

У порівнянні з традиційними засобами освітнього процесу, дистанційна освіта в поєднанні з Інтернетом виграє за декількома параметрами:

1) персоналізація. Особливо це має велике значення для отримання інформації для подальшої обробки даних. Інтернет забезпечує необхідною інформацією за бажанням користувачів через персоналізацію змісту, розсилання по електронній пошті та ін.;

2) інтерактивність. Інтернет припускає зворотний зв'язок та взаємодію між користувачами через електронну пошту, форуми, телеконференції. Кіберпростір є засобом масового спілкування, який створює безліч різних форм комунікації. Можливо виділили 4 основних типи інформаційних комунікацій, які застосовують і при проведенні дистанційної освіти [4, с. 23]. Найчастіше при навчанні використовується асинхронна комунікація, де зазвичай користувач намагається розшукати сайт для отримання певної інформації. Тут можна зустріти комунікацію «багато і один», «один на один», «один і багато»

(веб сайти). При спілкуванні між викладачем та людиною, що отримає дистанційну освіту, використовується асинхронна комунікація «один на один» (за допомогою електронних листів) та асинхронна комунікація «багатьох з багатьма» (листи розсилок, або пароль для входу в програму, в якій повідомлення стосуються певних тем). Деякі види навчання (проведення професійних ігор та ін.) передбачають застосування синхронної комунікації «один на один», «один і кілька», «один з декількома», що будується навколо будь-якої конкретної теми;

3) мультимедійність. Інтернет дає можливість об'єднувати візуальні, звукові, друковані та відеоматеріали;

4) користувачі отримують економічні вигоди: ціна пересилання листа за допомогою електронної пошти набагато нижче його пересилання за допомогою звичайної пошти;

5) доступність. Можливість користуватися послугами Інтернету не виходячи з дома у будь-який час.

Новітні технології мають цілу низку переваг. Вони сприяють підвищенню мотивації навчання; підвищує інтенсивність, результативність освіти; сприяють його диверсифікації, використанню ігрового і швидкісного навчання. Та насамперед є джерелом інформації, стимулюють самоосвіту, формують навички самостійної, зосередженої діяльності.

Глобальна мережа пов'язує практично всі великі наукові та урядові організації світу, університети, інформаційні агентства і видавництва, утворюючи гігантське сховище даних по всіх галузях людського знання. Віртуальні бібліотеки, архіви містять величезну кількість текстової, графічної, аудіо- та відеоінформації. Найширші можливості вільного отримання і розповсюдження будь-якої наукової, ділової, пізнавальної інформації надає саме кіберпростір.

Світовий процес переходу до інформаційного суспільства, а також соціально-економічні зміни, що відбуваються в Україні, приєднання до Болонської декларації передбачають впровадження комп'ютерних

інформаційних технологій у навчальний процес провізорів – інтернів та пошук нових підходів до навчально-методичної роботи за спеціальностями «Фармація» та «Технологія парфумерно-косметичних засобів».

Для вдосконалення якості дистанційної освіти в порівнянні з традиційними формами навчання, дистанційна програма повинна включати наступні принципи:

1) визначення ступеня знань, якими володіють провізори – інтерни, на початку навчання за допомогою вхідного контролю з подальшим аналізом отриманих даних та корегуванням занять;

2) проведення установочних лекцій з кожної дисципліни, що несуть початкові відомості про предмет та надають можливості для вільного спілкування між викладачем та провізором;

3) підготовка для провізорів – інтернів з дистанційною формою навчання індивідуальним завдань, що повинні бути вирішені у визначений час;

4) проведення віртуальних консультацій з викладачами за допомогою різних видів комунікацій;

5) контроль виконання завдань дистанційною формою;

6) надання виконаної реферативної роботи через Інтернет мережу (наприклад, пересилання електронною поштою);

7) складання заліку з дисципліни (заключний контроль);

8) загальний іспит за допомогою комп'ютерної програми Elex.

Важливою проблемою віртуального навчання є критерій оцінки знань. Дистанційна освіта багато в чому є самостійний процес, тому в завдання викладачів входить формування активного ставлення до навчання. У зв'язку з цим необхідно не тільки впровадження та аналіз тестового контролю, але і оцінки самостійності й активності провізора - інтерна. У віртуальному просторі велику роль грають мотивація і зацікавленість, і якщо навчальні технології не будуть це враховувати, виникає небезпека нерозуміння завдання, що постає перед провізором у ході його вирішення.

Це вимагає використання у навчанні прогресивних методів і технологій. У дистанційній освіті велику роль відіграють віртуальні семінари, конференції та форуми, електронне листування з викладачами. Не втрачають своєї актуальності психолого-педагогічні технології: моделюючі програми, призначені для проведення ділових ігор у мережі, віртуальні тести та опитування, колективна робота в мережі (наприклад, участь у телеконференціях), які можуть успішно доповнювати віртуальну освіту, підвищувати інтерес до занять та, в свою чергу, покращувати її якість [1, с. 211].

У віртуальному просторі особливе значення має постійне вдосконалення і оновлення ресурсів, тому освіта «on line» має бути в деякому сенсі універсальною. Університети повинні створювати якісний освітній простір з наданням можливостей вільно користуватися базами інформаційних ресурсів та необхідного навчального матеріалу для оптимізації організації процесу навчання. Останнє передбачає розробку спеціалізованого програмного забезпечення, що забезпечує пошук інформації в мережі, а також створення додаткових ресурсів - електронних баз даних, бібліотек і посилань на необхідні джерела.

Отже, дистанційна освіта створює широкі можливості застосування навчальних та інформаційних технологій, передбачає їх спільне використання. Разом з тим, на сучасному етапі його організація утворює цілий комплекс невирішених проблем. Навіть найкращі і передові технології – як інформаційні, так і психолого-педагогічні - без адекватної організації навчального процесу можуть надати зворотне, тому для якісної та доступної освіти недостатньо просто впровадити їх у процес навчання, необхідний творчий підхід до справи, створення налагодженої системи організації навчальної роботи викладачів та провізорів-інтернів. Поліпшити якість і доступ до освіти можна за рахунок інтеграції зусиль вчених, викладачів і фахівців, що в свою чергу надасть більш об'єктивну оцінку знань провізорів-інтернів і дозволить значно підвищити ефективність навчання та засвоєння предмету.

Література:

1. **Аскеров А.В.** Использование имитации во время обучения интерактивным методом / А.В. Аскеров, Г.Н. Гулиева, А.С. Магеррамова // Современные проблемы химической науки и образования: сб. материалов Всерос. конф. с междунар. участием, посвящённой 75-летию со дня рождения В.В. Кормачева: в 2 т. – Т. II. – Чебоксары: Изд-во Чуваш. ун-та, 2012. – С. 211 – 212.

2. **Бодров А.А.** Виртуальная реальность как когнитивный и социокультурный феномен : автореф. дис. на соиск. учен. степ. докт. филос. наук : спец. 09.00.01 «Онтология и теория познания» / А. А. Бодров. – Самара, 2007. – 36 с.

3. **Бондаренко С.В.** К вопросу о таксономии киберпространства / С.В. Бондаренко // Рационализм и культура на пороге третьего тысячелетия. Матер. Третьего российского философского конгресса (16-20 сентября 2002 г.). Ростов-на-Дону : Изд-во СКНЦ ВШ, 2002. – Т. 4. – С. 130 – 131.

4. **Патаракин Е.Д.** Сетевые сообщества и обучение / Е. Д. Патаракин. – М. : «ПЕР СЭ», 2006. – 112 с.

5. **Пиминов А.Ф.** Внедрение дистанционного обучения в систему последипломного образования специалистов фармации / А. Ф. Пиминов // Провизор. – 2008. – № 17. – С. 30 – 31.

Smoylovska G.P., Grechana O.V., Mazulin O.V., Yerenko O.K.

Cyberspace and the system of remote education.

Modern training of the specialists of the pharmaceutical industry requires searching for new ways of organization of the educational process. One of them is distance learning in the system of postgraduate education of pharmacists.

Key words: cyberspace, remote training, postgraduate education of pharmacists.

Відомості про авторів

Смойловська Галина Павлівна – кандидат фармацевтичних наук, старший викладач кафедри фармакогнозії, фармхімії та технології ліків ФПО Запорізького

державного медичного університету. Основні наукові інтереси зосереджені навколо фармакогностичних досліджень лікарських рослин України.

Гречана Олена Володимирівна – кандидат фармацевтичних наук, старший викладач кафедри фармакогнозії і ботаніки Запорізького державного медичного університету. Основні наукові інтереси зосереджені навколо фармакогностичних досліджень лікарських рослин України.

Мазулін Олександр Владиленович – доктор фармацевтичних наук, професор, завідувач кафедри фармакогнозії, фармацевтичної хімії та технології ліків ФПО Запорізького державного медичного університету. Основні наукові інтереси зосереджені навколо фармакогностичних досліджень лікарських рослин України.

Єренко Олена Костянтинівна – асистент кафедри фармакогнозії, фармацевтичної хімії та технології ліків ФПО Запорізького державного медичного університету. Основні наукові інтереси зосереджені навколо фармакогностичних досліджень лікарських рослин України.

Стаття надійшла до редакції 26.08.2012 р.

Прийнято до друку 28.09.2012 р.